సామగానం

—విని .... ఏమీ చెప్పకుండా ఊరుకున్నాను .... వెళ్ళిపోయినాడు.

మరునాడు మళ్ళా వచ్చి .... ఆ సంగతే చెప్పాడు. నవ్వి వేళాకోళం చేశాను ....

మూడోనాడు .... సగం విని .... మొగం వాచేటట్లు చివాట్లు పెట్టి పంపించాను.

అంతకన్నా ఏమిటి చేయడం?.... అసలు అందులో ఏముంది, ఒకరు ఆర్చేందుకూ, తీర్చేందుకూ?

కలలు ఎందుకు వస్తాయి?.... తిన్నతిండి సరిగా అరగనప్పుడు, అమాంబాపతుగానూ .... ఎదురు రొమ్ముమీద చేతులు వేసుకు పడుకుంటే .... ప్రత్యేకం భయం వేసేట్టుగా .... కలలు ... వస్తాయని ఆబాలగోపాలమూ తెలిసిన సంగతి....

కలలో — ఏవేమి వస్తాయి ?.... ఎవడి అదృష్టము వాడిది .... అందలం ఎక్కినట్లుగానూ .... ముక్కు మన్ను కాకుండా క్రింద బోర్లపడినట్లుగానూ .... అనుకున్నవన్నీ .... అయే యోగ్యత లేకపోతే .... ఆ కోరికలన్నీ మనసులో వెనుకపీటీని నెమరునపడి .... అవి మనకు అంతు చిక్కని ధోరణిలో అల్లా, బుల్లా కలల్లో చిగిరిస్తాయి .... ఇది, నా మతం కాదు: మనకన్న కొమ్ములు తిరిగినవాళ్ళు....ఎన్నో ఢక్కా మొక్కీలు తిన్నమీదట తేల్చిన .... సిద్ధాంతం....

కలలకు అర్థం ఏమిటి ?.... ఒకటేమిటి, కోటి. చెప్పేవాడి తాహతునుబట్టి ఎన్ని చిలవలు పలవలయినా అల్లవచ్చును .... అవి నిజమవుతాయా ? ఏమో, ఎవరు చూసి వచ్చారు ?.... అవవచ్చు, కాకపోనూ వచ్చును .... తెల్లవారగట్ల వచ్చినవి చాలావరకూ అయితీరుతవని .... పెద్దవాళ్ళు చెపుతుంటారు....కాని, నికరంగా అయి తీరవలెనని శాసనం లేదు .... నాకు మాత్రం, ఎంత మాత్రమూ నమ్మకం లేదు ....

లక్ష్మయ్యకు .... మొదటి రోజున కలవచ్చినప్పుడు .... నిదురలేచేటప్పుడు అంతా పూర్తిగా జ్ఞాపకం లేదటకాని .... ఆ మనిషి అప్పటికీ కళ్ళకు కట్టినట్టుగా ఉన్నది .... ఇక రోజూ .... ఆ రోజు వచ్చిన కలే, వీసపాలన్నా మార్పు ఏమీ లేకుండా!—

ఆమె ఎక్కడో ఎరుగున్న మొగమే. కాని పోల్చుకోలేడు – ఎరుగుండటమంటే .... రోజూ నిదురలో కలిసి మెలిసి ఉంటూండటం చేతనా అంటే, అదికాదట. మొదటిసారి కనబడినప్పటినుంచీ .... అలాగే తోస్తూన్నదట ....

ఎలా ఉంటుంది? .... ఏమో? ఇలా, ఇలా అని ప్రత్యేకం చెప్పదగిన దేదీ కనుపించదు .... అందరు ఆడవాళ్ళలాగానే వుంటుంది. కాని, ఏదో మొత్తానికి ఉండి ఉండాలి. ఇదీ అని చెప్పలేకపోతున్నాడు కాని ....

పోనీ .... ఆఖరుకు .... విధవా .... సధవా ? — ఆ మాత్రం అన్నా ....

చెప్పగలడా ?.... ఏమో, అదీ అనుమానమే. ఎందుచేతనంటే....తలకట్టు ఉన్నదన్న మాటే కాని .... యిక యితర పునిస్త్రీ లక్షణాలేమీ లేవు .... అంటే .... మామూలుగా .... మెళ్ళో పుస్తెలు .... పూసలూ .... కాళ్ళకు మట్టెలూ .... ముఖానా .... చేతులకు ఉన్నవీ అంటే .... అవి యీ కాలంలో అందరికీ ఉంటున్నవి. అందువల్ల ఛప్పున ఫలానా అని చెప్పడానికి వల్లకాదు .... కాని మొత్తానికి నిగ్గుతీస్తే పునిస్త్రీ అనడంకన్న ....

సరే .... అయితే .... పోనీ ఒకటనుకుందాం. ఒక్కొక్కప్పుడు జాతకంలో అలాటివి అంటూ వుంటే .... ప్రత్యక్షంగా జరగకపోయినా .... యిలా, ఆ దోషం అంతటితో శాంతించడానికి....అవడమూ కద్దు. అలాంటి దేమన్నా వుందా ?.... లేను, విక్షేపంలాంటి జాతకము !

మరి .... ఇప్పుడు ఏమిటి చేయడం ?

చేయడానికి ఏం వుంది, వాడి ముఖం కాకపోతేను .... కలలోకి .... ఎవరో పనీపాటా లేకుండా వస్తూంటే .... ఏం మునిగిపోయింది? వచ్చేదానికి బుద్ధిలేకపోతే... లక్ష్మయ్య ఏండ్లు వచ్చిన సంసారి .... వీడికన్నా వుండవద్దూ?

వింటే ఎవరన్నా ఏమనుకుంటారు ?- నాతో తప్ప ఎవరితోనూ ఈ సంగతి చెప్పలేదు .... అయితే మాత్రం ఒరిగిందేముంది ? .... ముక్కూ మూతీ మూసుకు కూర్చోకుండా ? - నాతో కాదు .... బ్రహ్మదేవుడితో చెప్పినా .... అరుస్తాడా - తీరుస్తాడా ? —

ఇప్పుడు ఏం చేయాలి ? - అదిగో, ఆ వెర్రివేషాలే కూడవన్నది! ఏమిటి చేసేది ? - ఏం చేయాలని అభిప్రాయం ? -

ఎవరో - ఎలా తెలుస్తుంది ? ముప్పైమూడుకోట్ల జనాభా .... జీవించినదే ఉంటూంటే .... ఎక్కడని, ఏ దేశంలో అని .... విచారించడం ? యిప్పటిదే అని మాత్రం ఎలా ? .... ఏ యుగం నాటిదో .... ఎందుకు కాకూడదూ ?....

ఎన్ని చెప్పినా లాభంలేదు. ఎలాగైనా ఆమె ఎవరో .... కంటపడేదాకా .... ఇంకో ఆలోచనే లేదు .... ఏమీ మనస్సుకు ఎక్కడంలేదు....

సరే .... కర్మం జాలక అలాటి ఆడవి అంటూ ఉండి .... ఛప్పున దేశాలు

గాలించగా ఎక్కడో కనబడిందే అనుకో .... అప్పుడు ఏమిటిరా .... ? అప్పటి మాట అప్పుడు చూసుకోవచ్చును .... ముందు కనబడటం అంటూ వుండనీ ....

మన ఊళ్ళో .... తెలిసినంతవరకూ .... ఊహుఁ .... ఎక్కడా అలాటి ఆమె తగులలేదు .... నీలాటి రేవులూ .... సర్కారు బావులూ .... అక్కడ కాపలా వేయడం .... తెల్లవారగట్లనే లేచి రోజుకు ఒక్కొక్క పేట చొప్పున .... తెల్లవారే లోపున గస్తీ తిరుగుతూ .... ఇంటి ముందర ఊడ్చి నీళ్ళుజల్లుతూ ముగ్గువేసే.... వితంతువులను పరకాయించి చూడటం .... ఇంకా .... ఏకాదశినాడు, గుళ్ళల్లోనూ... హరికథలూ, వీధినాటకాల దగ్గిర....కార్తీక స్నానాలూ, మాఘ స్నానాలూ....పర్వా లప్పుడు సముద్రానికి .... వీలయినంతవరకు శక్తివంచనలేకుండా .... చూసి.... అక్కడకు....అక్కడ యిక లాభంలేదు అని తేల్చుకున్నాడు .... చూడటం అంటే ....బయట కనబడిన వాళ్ళనే కాని....యింటి యింటికీ వెళ్ళి....“ఏమండీ మీ ఇంట్లో... ఇలాంటి వితంతు వెవరైనా ఉన్నారా?....చూడాలి, పనుంది .... ఉంటే దయచేసి ఒకమారు యిలా పిలుస్తారూ? మీరు, రోజూ కలలోకి వెళుతున్నారే, ఆతడు మిమ్మల్ని వెదుక్కుంటూ వచ్చాడు....” అని అడగడానికి వీలున్నట్టయితే .... ఖణ్ణంగా చెప్ప వచ్చును....ఆ ఊళ్ళో ఆమె లేదూ, అని....

తిరిగి....తిరిగి....కొన్నాళ్ళకు దానితో దిమ్మతిరిగి....బుద్ధివస్తుందేమో నను కున్నాను. కాని, లక్ష్మయ్యది రాక్షసత్వం. మూటాముల్లే కట్టుకుని బయలుదేరుతా నన్నాడు దేశంమీదికి....ఉషకు....అనిరుద్ధు డెవరో ముందు తెలుసునా?....పోనీ మన కెందుకు అని....ఎవడో వెధవాయ కలలో కనపడినాడు అని ఊరుకుందా? .... ఏం, మనం మెతుకు తక్కువ తిన్నమా?....ఏం లోటూ, తిరిగేందుకు సత్తువ వున్నది.... తిరగడానికి సత్తుగా వున్నది. ఎందుకు మానుకోవాలీ?....ఏదో అమీ తుమీ తేల కుండా?....పట్టుబడితే....దాని సంగతేదో తేలకుండా నిదురపోవడమేనా?—

లక్ష్మయ్య....అలా దున్నపోతులాగా కాకుండా కొంచెం చిన్నవాడైనట్లయితే. . “ఎప్పుడూ ఇలాటి వెధవ వేషాలు వేయవుగద-వెయ్యవుగంద....” అని పట్టుకు దవడ వాయగొట్టి వుందును....కాని, యిప్పుడేం చేయడం....నానాగడ్డీకరచి .... బ్రతికివున్న వాళ్ళ పొట్టకుకూడా సరిగా తినకుండా వీడేదో ఉద్ధరించుతాడని....అప్పంతా వీడికే కట్టిపోయిన....ఆ తండ్రి ముండావాడిని మనసులో ఛెడామడా తిట్టి....నీ కర్మానికి

ఎవరు కర్తలు? అనుకుని...."సరే పోయిరా....ఏ ఊరు వెళ్ళినా, ఈ పంపిణీమీదనే వెదుకుతూండు....కాకపోతే....పోనీ, నీకు చేతనైనట్టుగా భోగట్టాచేయి....వచ్చేటప్పుడు వట్టి చేతులతో మాత్రం రాక, పుల్లాయ వేమవరం వెళ్ళినట్టుగా. ఎందుకన్నా మంచిది, కొంత దైవ సాహాయ్యం కూడా వుండాలి కనుక, బయలుదేరేనాడు సత్యనారాయణ వ్రతమూ, వెంకటేశ్వరులకు దీపారాధనా చేసుకుని....కోరిక ఫలిస్తే ఏటేటా అలా చేసుకుంటూంటావని....ఇద్దరమూ కలిసి కొండకు వస్తామని మొక్కుకో...."

"సరే....నేను చెప్పవలసినవన్నీ చెప్పాను....క్షేమంగా వెళ్ళి లాభంగా రా.... ఎన్నడన్నా ఓ ఉత్తరంముక్క....నీకు తీరికవుంటే సుమా....రాసిపారేస్తూ ఉండు...." ఇలా, పైకి సామంగానే అని....సాగనంపాను.

ఇంకో యావ ఏంలేదు గనుకనా, ఎప్పుడూ అదే జ్ఞాపకం ఉండడానికి? .... ఎవడన్నా ఎరుగున్నవాడు అప్పుడప్పుడు....లక్ష్మయ్య ఈ మధ్య ఎక్కడా కనిపించడం లేదేం....ఎక్కడికి వెళ్ళాడు....ఎందుకు....యిలాటి బాపతు — ప్రశ్నలు వేసినప్పుడు మాత్రం....లక్ష్మయ్య అవస్థ....నా ఊహలో కళ్ళకు కట్టేది .... వాడినీ, రైలులో పక్క కూర్చున్నవాళ్ళు యిలాటి ప్రశ్నలే వేస్తారు....ఎక్కడికి?—సరే. ఏదో ఫలానా ఊరికి! ఏం పనిమీద....బంధువు లెవరన్నా వున్నారా .... ఏమని సమాధానం చెపుతాడు?....కలలో ఎవరో సకేశి కనబడ్డది, ఆవిడ కంటబడటంకోసం బయలుదేరానని....నిజం చెపుతాడా?....విన్నవాళ్ళు చెప్పొహటి పుచ్చుకుంటారు; పై స్టేషను రాగానే....ఆ పెట్టెలోనుంచి దింపుతారు. దిగనంటే పోలీసును పిలిచి.... పిచ్చివాడని....అతనికి అప్పగిస్తారు....ఏమీ జవాబు చెప్పకుండా ఊరుకుంటాడా—వీడి కెంతనిక్కు! అని ఒకడు, ఏం చూసుకుని అంత పొగరు? అని యింకొకడు .... వీడేం ఆకాశంనుంచి దిగివచ్చాడా....మాట మాట్లాడడానికే అంత యిదా? .... అని కార్పణ్యంతో....చేతనైనంత వరకూ నాలుగువైపుల నుండి కాల్చేచూపులు చూసి.... ఆ తరువాత ఎలుకమీదా, పిల్లిమీదా పెట్టి, ఏదో లోకాభిరామాయణంగా....మాటలతో చంపేస్తారు. ఎటైనా కంఠానికే పట్టుకుంటుంది. సరి....ఆ అవస్థ ఎలాగో తప్పించుకుంటాడు....అన్నీ....లౌక్యంగా....అబద్ధాలే ఆడి .... అంతటితో గడచి బయట పడతాడా? — అడుగడుగుకీ ఎవరి వంకన్నా — పరాకున ఒకసారికి రెండుమార్లు చూస్తే పక్కను తోడుగా వుండే ఏ ముసలమ్మ అయినా అది చూడటం సంభవించెనా..

"ఏం....నీకేం పోయేకాలం వచ్చింది? ఎందుకూ దానిపంక అలా ఉరిమి ఉరిమి చూస్తావు....నీ గుడ్లు పీకించేస్తాను చూసుకో....నలుగురినీ పిలిచి నోట గడ్డి పెట్టిస్తాను....ఏం....నీకు దానిలాంటివారు లేరూ? తల్లీ తోడూ అంతా తగులబడిపోయిందా? కళ్ళు ఊరుకుండకపోతే....యింత కారం సన్నగా తాల్చికొట్టుకో....యిదే" వరుసను యక్షులూ, పక్షులూ హడలిపోయేట్టుగా....తిట్టి తిట్టి....ఏమిటో అని చోద్యం చూడటానికి పోగయినవారు నలుగురూ నాలుగు మాటలూ అని....మరీ కర్మం తప్పి జారితే....సున్నంలోకి ఎముక లేకుండా....పాపం....అంతా తలుచుకుంటే, నవ్వూ వచ్చేది—కోపమూ వచ్చేది....జాలీ వేసేది....యిదంతా బయటకు పొక్కనీయకుండా....వాడి యోగక్షేమం అడిగిన వాడితో "ఏమో లక్ష్మయ్యా నాకూ కనబడటం లేదు - కనబడి చాలా రోజులయింది—" అని టూకీగా జవాబుచెప్పి తప్పించుకుంటూ వుండేవాడిని....నిజానికి అంతేకూడాను. ఎక్కడ తిరుగుతున్నాడో, ఏం అఘోరిస్తున్నాడో....వాడి అజాపజా తెలియలేదు.

ఎక్కడికి పోతాడు?....ఏమౌతాడు, రేపీపాటికి యిల్లా యిల్లాలూ ఎక్కడ వున్నారా అని మళ్ళా వెదుక్కుంటూ రాడూ?....

అలాగే....రానే వచ్చాడు.

కనబడటంతోనే....అంతదూరాన్నుంచే .... "ఏంరా, ఏమైంది? - కాయా పండా?" అని పొల్లుకేకగా పలుకరించాను. లక్ష్మయ్య దగ్గరకువచ్చి .... నా చేయి పట్టుకుని....నింపాదిగా "చెప్పాలి....యింటికి వెళదాము రా" అని మెల్లగా అన్నాడు. "కనబడ్డదా లేదా....ముందు ఆ సంగతిచెప్పు. తరువాత భారతమంతా కానిద్దువుగాని..." అని, చెప్పేదాకా....అక్కడే నిలవేశాను.

లక్ష్మయ్య, నమ్రుడుగా....తల ఊగించాడు. "ఉహుఁ అలా కాదు, నోటివెంట చెప్పు"మని సాగదీసి, "అవు"ననిపించాను.

"కనబడిందన్న మాటేనా?"

"ఆహా"

"ఎక్కడ ?"

"కనబడిందిగా....ఎక్కడనైతేనేం."

"అడిగినది ఒకటీ — చెప్పేదొకటీనా ?"

"చెప్తూంటినిగా!"

"ఏమిటి, నీ ముఖం! అంత అంతఃపురాంగన అయి .... ఆమె పేరే.... యీ పాపాత్ముడు వినడానికి వీలులేకపోతే .... పోనీలే .... ఇక్కడనే పుట్టికట్టుకు ఊరేగు...."

"అదికాదు....చెప్పడానికి సిగ్గవుతూంది"

"ఏం....అచ్చంగా కోతిలాగా వుందా?...."

"ఎబ్బే! — చెపితే — నేను వెర్రివాడ ననుకుంటావేమోనని భయం. అంతే కాని...."

"—అది ఏనాడో నీకు వుండవలసింది. ఉంటే యిందాకా వచ్చేదా వ్యవహారం?....యింకా నీకు ఆదుపూ అజ్ఞా ఏమిటి? - చెప్పు—"

"చెప్పనా...."

"పోనీలే మానేయి...."

"ఎవరూ కారు....నా భార్యే!"

లక్ష్మయ్యవంక....విలువు గ్రుడ్లు వేసుకు చూశాను. "వాడికా, నాకా, మతి పోయింది!"

"అందుకనే, నీవు నమ్మవనే....చెప్పడానికి సందేహించింది!...కాళ్ళు బలపాలు కట్టేట్టుగా....యిన్నాళ్ళనుంచీ తిరిగి....విసుగెత్తి .... నాలుగు రోజులపాటు యింటిపట్టున వుండి, మళ్ళా బయలుదేరుదామని .... నిన్న సాయంకాలం మెయిలులో వచ్చాను. ఇంటికి చేరుకునేటప్పటికి కనుచీకటి పడుతూ వుంది....మా ఆవిడ తలుపు తీసింది....నా కళ్ళను నేను నమ్మలేకపోయినాను. మొదట, ఎప్పుడూ అదే పలవరింత కావడంచేత....అలా భ్రమపడుతున్నానేమో అనుకున్నాను; కాదు. మా యిల్లాలే. తలంటిపోసుకున్నది కాబోలు....అందుచేత నిరాభరణ సుందరి. ఒళ్ళు తుడుచు

కుంటూన్నదో ఏమో. నా పిలుపు వినబడేటప్పటికి చప్పున - ఎదురుగుండా వంకెను నా మల్లుపంచె కనబడితే అది చుట్టుకు వచ్చినట్లుంది....ఏమైతేనేం .... మూడు మూర్తులా....నా కలలో అంతకాలం కనిపించింది....ఆ మూర్తే....నాకు సందేహం ఏమీ లేదు. మనసు యిన్నాళ్ళనుంచీ పడిన యాతన గడిచి గట్టెక్కినందుకు .... శాంతిగా, దానిలో అది "అమ్మయ్యా!" అనుకుని ఊరడిల్లింది....ఆమెను చూచిన కొద్దీ .... నా గుండె కుదుటపడింది .... మా ఆవిడకు, నా గొడవంతా ఏం తెలుసునూ పాపం.... "ఏమిటండీ....అలా చూస్తారూ" అని రెట్టించుతూ నన్నూ, నా వాలకం చూసి తెల్లబోవడం మొదలుపెట్టింది .... "ఏమీలేద"ని ఆమెకు నచ్చచెప్పేటప్పటికి రాత్రి తాతలు దిగివచ్చారు ...." అని ముగించాడు లక్ష్మయ్య.

నాకు లోపల నవ్వు ఆగడంలేదు.... కాని, పైకి తొణకకుండా....

"అయితే .... పెద్దచిక్కే వచ్చిందే" అన్నాను.

"ఏం అన్నాడు ఆదుర్దాగా...."

"అవును, నీవు ఇకనుండి ఎవరితో చేయడం కాపురం?...."

"అంటే...."

"ఇంటావిడ అనుకుంటే....మనసు ఒప్పదు. కాదనుకుంటే .... అలాటి కానిపని చేయడానికి... నీలాటి శ్రోత్రియుడికి....మనసు ఒప్పదు .... చూస్తూ చూస్తూ రండాగమనం...."

"అప్రాచ్యపు మాట యిలాటిదేదో అంటావనే అనుకున్నాను....అన్నంతపనీ చేశావు...."

"అన్నంతపనీ చేస్తే - నీవు యిన్ని ఆటలు ఆడేవాడివా? .... ఒళ్ళు పొగరు కాకపోతే....ఊఁ...."

లక్ష్మయ్య తల వంచుకుని ఒకటే పరుగు. ఈ అక్కసుతో రేపు భోజనానికి మాత్రం పిలవడు. వ్రతం ఎలాగూ చేస్తాడు మళ్ళా, కోరిక ఫలించినందుకు. చేయక పోతే ఎక్కడ పడవ మునుగుతుందో అని భయంకాదూ!—